Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 19ης Σεπτεμβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων – Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 – Άρθρο 13 – Εφαρμοστέα νομοθεσία – Κάτοικος κράτους μέλους ο οποίος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 – Παροχή σχετική με το σύστημα ασφαλίσεως γήρατος ή με τα οικογενειακά επιδόματα – Κράτος μέλος κατοικίας και κράτος μέλος απασχολήσεως – Άρνηση»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-95/18 και C-96/18,

με αντικείμενο δύο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) με αποφάσεις της 2ας Φεβρουαρίου 2018, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 9 Φεβρουαρίου 2018, στο πλαίσιο των δικών

Sociale Verzekeringsbank

κατά

F. van den Berg (C-95/18),

H. D. Giesen (C-95/18),

C. E. Franzen (C-96/18),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Βηλαρά, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe (εισηγήτρια), D. Šváby, S. Rodin και N. Piçarra, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 23ης Ιανουαρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– το Sociale Verzekeringsbank, εκπροσωπούμενο από τον H. van der Most και τη N. Abdoelbasier,

– ο F. van den Berg, εκπροσωπούμενος από τον E. C. Spiering,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman, M. H. S. Gijzen και M. L. Noort,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, J. Pavliš και J. Vláčil,

– η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, L. Zettergren και A. Alriksson,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. van Beek και D. Martin,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 45 και 48 ΣΛΕΕ καθώς και των άρθρων 13 και 17 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ 2006, L 392, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 1408/71).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, του Sociale Verzekeringsbank (ταμείου κοινωνικής ασφαλίσεως, Κάτω Χώρες) (στο εξής: SVB) και, αφετέρου, των F. van den Berg και H. D. Giesen καθώς και της C. E. Franzen σχετικά με τις αποφάσεις με τις οποίες το SVB μείωσε, αντιστοίχως, τη σύνταξη γήρατος και το επίδομα συντρόφου που χορηγούσε στον F. van den Berg και στον H. D. Giesen και αρνήθηκε να χορηγήσει οικογενειακά επιδόματα στη C. E. Franzen.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η πρώτη, η τέταρτη, η πέμπτη, η έκτη, η όγδοη, η ένατη, η δέκατη και η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71 έχουν ως εξής:

«[εκτιμώντας] ότι οι κανόνες συντονισμού των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφάλισης εντάσσονται στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και οφείλουν να συμβάλλουν στη βελτίωση του επιπέδου ζωής τους και των συνθηκών απασχόλησής τους·

[…]

ότι πρέπει να τηρούνται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των εθνικών νομοθεσιών κοινωνικής ασφάλισης και να εκπονηθεί μόνον ένα σύστημα συντονισμού·

ότι πρέπει, στα πλαίσια αυτού του συντονισμού, να υπάρξει εγγύηση, στο εσωτερικό της [Ένωσης], για ίση μεταχείριση των εργαζομένων που είναι πολίτες κρατών μελών καθώς και των προσώπων που έλκουν απ' αυτούς δικαιώματα και των επιζώντων αυτών έναντι διαφόρων εθνικών νομοθεσιών·

ότι οι κανόνες συντονισμού πρέπει να εξασφαλίζουν στους εργαζομένους, οι οποίοι διακινούνται στο εσωτερικό της [Ένωσης], καθώς και στους εξ αυτών δικαιούχους [και στους επιζώντες τους] τα κεκτημένα και κτώμενα δικαιώματα και πλεονεκτήματα·

[…]

ότι πρέπει οι μισθωτοί και μη μισθωτοί εργαζόμενοι οι οποίοι διακινούνται στο εσωτερικό της [Ένωσης] να υπάγονται στο καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης ενός μόνον κράτους μέλους, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι σωρεύσεις εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι επιπλοκές που μπορεί να προκύψουν από αυτές·

ότι οι περιπτώσεις που άτομο υπάγεται ταυτόχρονα στη νομοθεσία δύο κρατών μελών, κατ' εξαίρεση του γενικού κανόνα, πρέπει να είναι όσο το δυνατό περιορισμένες και σε αριθμό και σε έκταση·

ότι για να διασφαλιστεί καλύτερα η ισότητα μεταχείρισης όλων των εργαζομένων που απασχολούνται στο έδαφος ενός κράτους μέλους, πρέπει να καθορίζεται ως εφαρμοστέα νομοθεσία, κατά γενικό κανόνα, η νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου ο ενδιαφερόμενος ασκεί την έμμισθη ή μη δραστηριότητά του·

ότι πρέπει να γίνεται απόκλιση από το γενικό κανόνα σε ειδικές περιπτώσεις που αιτιολογούν άλλο κριτήριο σύνδεσης».

4 Το άρθρο 1 του ως άνω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού:

α) ως "μισθωτός" και "μη μισθωτός" νοείται, αντίστοιχα, κάθε πρόσωπο:
   i) το οποίο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που καλύπτονται από τους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως που εφαρμόζεται στους μισθωτούς ή μη μισθωτούς ή από ειδικό σύστημα για τους δημοσίους υπαλλήλους·
   ii) το οποίο είναι ασφαλισμένο υποχρεωτικά κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που αντιστοιχούν στους κλάδους στους οποίους εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός, στο πλαίσιο συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως που καλύπτει όλους τους κατοίκους ή το σύνολο του ενεργού πληθυσμού:

      – όταν οι τρόποι διαχειρίσεως ή χρηματοδοτήσεως του συστήματος αυτού επιτρέπουν το χαρακτηρισμό του ως μισθωτού ή μη μισθωτού

      ή

      – ελλείψει τέτοιων κριτηρίων, όταν το πρόσωπο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως κατά άλλου κινδύνου καθοριζόμενου στο παράρτημα I, στο πλαίσιο συστήματος δημιουργηθέντος προς όφελος των μισθωτών ή μη μισθωτών ή ενός συστήματος αναφερόμενου στο σημείο iii) ή, ελλείψει τέτοιου συστήματος, στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, όταν το πρόσωπο αυτό ανταποκρίνεται στον ορισμό του παραρτήματος I·

[…]»

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, που φέρει τον τίτλο «Καλυπτόμενα πρόσωπα», προβλέπει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός ισχύει για μισθωτούς ή μη μισθωτούς και για σπουδαστές, που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους.»

6 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός ισχύει για όλες τις νομοθεσίες που αφορούν τους ακόλουθους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως:

α) παροχές ασθενείας και μητρότητας·

β) παροχές αναπηρίας, περιλαμβανομένων εκείνων που προορίζονται για τη διατήρηση ή βελτίωση της ικανότητας βιοπορισμού·

γ) παροχές γήρατος·

δ) παροχές επιζώντων·

ε) παροχές εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών·

στ) επιδόματα λόγω θανάτου·

ζ) παροχές ανεργίας·

η) οικογενειακές παροχές.»

7 Ο τίτλος ΙΙ του κανονισμού 1408/71, που επιγράφεται «Προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας», περιλαμβάνει το άρθρο 13 που ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή αν η επιχείρηση ή ο εργοδότης που το απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους·

[…]

στ) το άτομο στο οποίο η νομοθεσία κράτους μέλους παύει να έχει εφαρμογή, χωρίς η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους να καταστεί εφαρμοστέα κι αυτό σύμφωνα με έναν από τους κανόνες που αναφέρονται στα προηγούμενα στοιχεία ή με μια από τις εξαιρέσεις ή ειδικούς κανόνες που αναφέρονται στα άρθρα 14 έως 17, υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής και μόνο της νομοθεσίας.»

8 Κατά το άρθρο 17 του ως άνω κανονισμού:

«Δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, οι αρμόδιες αρχές αυτών των δύο κρατών ή οι οργανισμοί που ορίζονται από αυτές τις αρχές μπορούν να προβλέπουν με κοινή συμφωνία, προς το συμφέρον ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή ορισμένων ατόμων, εξαιρέσεις από τις διατάξεις των άρθρων 13 έως 16.»

Το ολλανδικό δίκαιο

Ο AOW

9 Βάσει του άρθρου 2 του Algemene Ouderdomswet (γενικού νόμου περί ασφαλίσεως γήρατος) της 31ης Μαΐου 1956 (Stb. 1956, αριθ. 281, στο εξής: AOW), «κάτοικος ημεδαπής», κατά την έννοια του νόμου αυτού, είναι το πρόσωπο που κατοικεί στις Κάτω Χώρες.

10 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του AOW ορίζει ότι ο τόπος της κατοικίας ενός προσώπου καθορίζεται αναλόγως των συνθηκών.

11 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α', του AOW προβλέπει ότι ασφαλισμένος, κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού, είναι το πρόσωπο που δεν έχει ακόμη φθάσει σε ηλικία συνταξιοδότησης και που είναι κάτοικος ημεδαπής. Η παράγραφος 3 του ως άνω άρθρου 6 διευκρινίζει ότι, κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 και 2 του ίδιου άρθρου, ο κύκλος των ασφαλισμένων δύναται να διευρυνθεί ή να περιοριστεί με κανονιστική πράξη της διοίκησης ή επί τη βάσει τέτοιας πράξεως.

12 Ο νόμος της 29ης Απριλίου 1998 (Stb. 1998, αριθ. 267) προσέθεσε στον AOW το έχον αναδρομική ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1989 άρθρο 6 bis, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Ενδεχομένως κατά παρέκκλιση από το άρθρο 6 του AOW και από τις διατάξεις που θεσπίστηκαν βάσει του άρθρου αυτού,

a) ασφαλισμένος θεωρείται εκείνος του οποίου η ασφάλιση δυνάμει του παρόντος νόμου απορρέει από την εφαρμογή διατάξεων διεθνούς συμβάσεως ή αποφάσεως διεθνούς οργανισμού·

b) δεν θεωρείται ασφαλισμένος εκείνος που, βάσει διεθνούς συμβάσεως ή αποφάσεως διεθνούς οργανισμού, υπόκειται στη νομοθεσία άλλου κράτους.»

13 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α', του AOW προβλέπει ότι στο ποσό της συντάξεως εφαρμόζεται μείωση 2 % για κάθε ημερολογιακό έτος κατά το οποίο ο δικαιούχος της συντάξεως δεν ήταν ασφαλισμένος μετά τη συμπλήρωση του 15ου έτους αλλά πριν από τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του.

14 Η παράγραφος 2, στοιχείο α', του εν λόγω άρθρου 13 προβλέπει ότι στο ακαθάριστο ποσό του επιδόματος εφαρμόζεται μείωση 2 % για κάθε ημερολογιακό έτος κατά το οποίο ο σύζυγος του δικαιούχου της συντάξεως δεν ήταν ασφαλισμένος μετά τη συμπλήρωση από τον δικαιούχο της συντάξεως του 15ου έτους της ηλικίας του αλλά πριν από τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του.

15 Βάσει του άρθρου 45, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του AOW, όπως η διάταξη αυτή είχε την 1η Απριλίου 1985, οι ασφαλισμένοι και οι πρώην ασφαλισμένοι, στις περιπτώσεις, υπό τις προϋποθέσεις και σύμφωνα με συντελεστή που θα καθοριστούν με κανονιστική πράξη της διοίκησης,

μπορούν να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές για περιόδους μεταξύ του δέκατου πέμπτου έτους και του εξηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους, κατά τις οποίες δεν είναι ή δεν ήταν ασφαλισμένοι.

16 Βάσει της ίδιας διατάξεως, όπως είχε την 1η Ιανουαρίου 1990, οι ασφαλισμένοι και οι πρώην ασφαλισμένοι, στις περιπτώσεις, υπό τις προϋποθέσεις και σύμφωνα με συντελεστή που θα καθοριστούν με κανονιστική πράξη της διοίκησης ή επί τη βάσει τέτοιας πράξεως, μπορούν να ασφαλιστούν προαιρετικά για περιόδους μεταξύ του δέκατου πέμπτου έτους και του εξηκοστού πέμπτου έτους της ηλικίας τους, κατά τις οποίες δεν είναι ή δεν ήταν ασφαλισμένοι.

Ο AKW

17 Το άρθρο 2 και το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Algemene Kinderbijslagwet (γενικού νόμου για τα οικογενειακά επιδόματα), της 26ης Απριλίου 1962 (Stb. 1962, αριθ. 160, στο εξής: AKW) αντιστοιχούν, από απόψεως περιεχομένου, στο άρθρο 2 και στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του AOW.

18 Βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του AKW, ασφαλισμένος, κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού, είναι το πρόσωπο που έχει την ιδιότητα του κατοίκου ημεδαπής.

19 Το άρθρο 6 bis, στοιχείο b, του AKW, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών των διαφορών των κύριων δικών, προέβλεπε ότι, κατά παρέκκλιση, εφόσον απαιτείται, από το άρθρο 6 του AKW και τις διατάξεις που θεσπίζονται βάσει του άρθρου αυτού, δεν θεωρείται ασφαλισμένος εκείνος που, βάσει διεθνούς συμβάσεως ή αποφάσεως διεθνούς οργανισμού, υπόκειται στη νομοθεσία άλλου κράτους.

Τα διατάγματα για τη διεύρυνση και τον περιορισμό του κύκλου των ασφαλισμένων στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως

20 Κατά την κρίσιμη για τις υποθέσεις των κυρίων δικών περίοδο, θεσπίστηκαν δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, του AOW και του άρθρου 6, παράγραφος 3, του AKW διάφορα διαδοχικά κείμενα του Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen (διατάγματος για τη διεύρυνση και τον περιορισμό του κύκλου των ασφαλισμένων στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως). Ειδικότερα, εφαρμοστέα στα πραγματικά περιστατικά των υποθέσεων των κυρίων δικών είναι διαδοχικά το διάταγμα της 19ης Οκτωβρίου 1976 (Stb. 557, στο εξής: BUB 1976), το διάταγμα της 3ης Μαΐου 1989 (Stb. 164, στο εξής: BUB 1989) και το διάταγμα της 24ης Δεκεμβρίου 1998 (Stb. 746, στο εξής: BUB 1999).

21 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του BUB 1976, δεν θεωρείται «ασφαλισμένος», κατά την έννοια, μεταξύ άλλων, του AOW, ο κάτοικος ημεδαπής ο οποίος ασκεί μισθωτή εργασία εκτός Κάτω Χωρών και ο οποίος, βάσει της απασχολήσεως αυτής, είναι ασφαλισμένος δυνάμει αλλοδαπού νόμιμου καθεστώτος που αφορά τις παροχές γήρατος και επιζώντων καθώς και τα οικογενειακά επιδόματα και το οποίο ισχύει στη χώρα στην οποία εργάζεται.

22 Το BUB 1976 αντικαταστάθηκε από το BUB 1989, του οποίου το άρθρο 10, παράγραφος 1, όπως ίσχυε από την 1η Ιουλίου 1989 έως την 1η Ιανουαρίου 1992, προέβλεπε ότι «δεν είναι ασφαλισμένος στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ο κάτοικος ημεδαπής ο οποίος εργάζεται αποκλειστικώς εκτός Κάτω Χωρών». Όσον αφορά το διάστημα από την 1η Ιανουαρίου 1992 έως την 1η Ιανουαρίου 1997, η ίδια διάταξη του BUB 1989 προέβλεπε ότι «δεν είναι ασφαλισμένος στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ο κάτοικος ημεδαπής ο οποίος, επί τουλάχιστον τρεις μήνες αδιαλείπτως, εργάζεται αποκλειστικώς εκτός Κάτω Χωρών». Όπως δε ίσχυε από την 1η Ιανουαρίου 1997 έως την 1η Ιανουαρίου 1999, το άρθρο 10, παράγραφος 1, του BUB 1989 όριζε ότι «δεν είναι ασφαλισμένος

στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ο κάτοικος ημεδαπής ο οποίος, επί τουλάχιστον τρεις μήνες αδιαλείπτως, εργάζεται αποκλειστικώς εκτός Κάτω Χωρών, εκτός αν εκτελεί την εργασία αυτή δυνάμει σχέσεως εργασίας με εργοδότη που κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος στις Κάτω Χώρες».

23 Την 1η Ιανουαρίου 1999 το BUB 1989 αντικαταστάθηκε από το BUB 1999. Το άρθρο 12 του BUB 1999 προβλέπει ότι «δεν είναι ασφαλισμένος στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ο κάτοικος Κάτω Χωρών ο οποίος, επί τουλάχιστον τρεις μήνες αδιαλείπτως, εργάζεται αποκλειστικώς εκτός Κάτω Χωρών, εκτός αν εκτελεί την εργασία αυτή αποκλειστικώς δυνάμει σχέσεως εργασίας με εργοδότη που κατοικεί ή είναι εγκατεστημένος στις Κάτω Χώρες».

24 Τόσο το BUB 1989 όσο και το BUB 1999 περιελάμβαναν ρήτρα επιείκειας, αντιστοίχως στα άρθρα τους 25 και 24, βάσει της οποίας το SVB είχε την εξουσία, στο πλαίσιο του BUB 1989, να παρεκκλίνει σε ορισμένες περιπτώσεις από τις άλλες διατάξεις του διατάγματος αυτού προκειμένου να άρει ιδιαιτέρως σοβαρές αδικίες που ενδεχομένως προέκυπταν από την υποχρέωση ασφαλίσεως ή από τον αποκλεισμό από την ασφάλιση βάσει του εν λόγω διατάγματος, ή, στο πλαίσιο του BUB 1999, να μην εφαρμόζει διατάξεις του διατάγματος αυτού ή να παρεκκλίνει από αυτές, εφόσον η εφαρμογή τους, λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους της διευρύνσεως και του περιορισμού του κύκλου των ασφαλισμένων, είχε ως αποτέλεσμα ιδιαιτέρως σοβαρή αδικία οφειλόμενη αποκλειστικώς στην υποχρέωση ασφαλίσεως ή στον αποκλεισμό από την ασφάλιση βάσει του δευτέρου αυτού διατάγματος.

Οι διαφορές των κυρίων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

25 Οι αναιρεσίβλητοι των κυρίων δικών είναι άπαντες Ολλανδοί υπήκοοι και κατοικούν στις Κάτω Χώρες.

Η υπόθεση C-95/18

26 Η σύζυγος του H. D. Giesen εργάστηκε στη Γερμανία το 1970 και, εκ νέου, κατά το χρονικό διάστημα από 19 Μαΐου 1988 έως 12 Μαΐου 1993 ως «geringfügig Beschäftigte», ήτοι ως εργαζόμενος ήσσονος απασχολήσεως. Εργάστηκε μεταξύ άλλων ως πωλήτρια σε κατάστημα ετοίμων ενδυμάτων, απασχολούνταν δε βάσει συμβάσεως περιστασιακής απασχολήσεως επί μηνιαίο αριθμό ωρών ο οποίος δεν υπερέβαινε το ισοδύναμο δύο ή τριών ημερών μηνιαίως.

27 Στις 22 Σεπτεμβρίου 2006 ο H. D. Giesen υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος και επιδόματος συντρόφου βάσει του AOW, την οποία το SVB δέχθηκε με απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2007. Το επίδομα συντρόφου μειώθηκε όμως κατά 16 % δεδομένου ότι, κατά το διάστημα κατά το οποίο εργαζόταν στη Γερμανία, η σύζυγος του H. D. Giesen δεν ήταν ασφαλισμένη βάσει του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος των Κάτω Χωρών. Ο H. D. Giesen άσκησε ένσταση κατά της αποφάσεως αυτής κατά το μέτρο που μείωνε το εν λόγω επίδομα. Με απόφαση της 20ής Μαΐου 2008, η ένσταση αυτή κρίθηκε αβάσιμη.

28 Με απόφαση της 13ης Οκτωβρίου 2008, το Rechtbank Roermond (πρωτοδικείο Roermond, Κάτω Χώρες) έκρινε αβάσιμη την προσφυγή του H. D. Giesen κατά της αποφάσεως αυτής.

29 Ο F. van den Berg άσκησε δραστηριότητα στη Γερμανία επί σύντομα χρονικά διαστήματα από 25ης Ιουνίου έως 24 Ιουλίου 1972 και από 1ης Ιανουαρίου 1990 έως 31 Δεκεμβρίου 1994. Επειδή τα εισοδήματά του ήταν ιδιαιτέρως χαμηλά, δεν κρίθηκε υπόχρεος καταβολής εισφορών στη Γερμανία. Στις 17 Ιανουαρίου 2008 ο F. van den Berg ζήτησε σύνταξη γήρατος βάσει του AOW. Με απόφαση της 1ης Αυγούστου 2008, το SVB τού χορήγησε τη σύνταξη αυτή, αλλά τη μείωσε κατά 14 % λαμβάνοντας υπόψη ότι, επί επτά και πλέον έτη, ο F. van den Berg δεν ήταν ασφαλισμένος στις Κάτω Χώρες. Με απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2008, η ένστασή του κατά της εν λόγω αποφάσεως κρίθηκε μερικώς βάσιμη και η μείωση περιορίστηκε στο 10 %.

30 Με απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2009, το Rechtbank Maastricht (πρωτοδικείο Μάαστριχτ, Κάτω Χώρες) έκρινε αβάσιμη την προσφυγή κατά της αποφάσεως της 25ης Νοεμβρίου 2008.

Η υπόθεση C-96/18

31 Η C. E. Franzen ελάμβανε στις Κάτω Χώρες οικογενειακά επιδόματα βάσει του AKW για την κόρη της που είχε γεννηθεί το 1995 και την οποία ανέτρεφε μόνη της. Τον Νοέμβριο του 2002 γνωστοποίησε στο SVB ότι, από 1ης Ιανουαρίου 2001, ασκούσε στη Γερμανία επαγγελματική δραστηριότητα κομμώτριας επί είκοσι ώρες την εβδομάδα. Δεδομένου ότι τα εισοδήματα της C. E. Franzen από τη δραστηριότητα αυτή ήταν χαμηλά, υπαγόταν υποχρεωτικώς μόνο στο Unfallversicherung (γερμανικό καθεστώς εκ του νόμου ασφαλίσεως εργατικών ατυχημάτων), χωρίς να έχει πρόσβαση σε κανένα άλλο γερμανικό κοινωνικοασφαλιστικό καθεστώς. Με απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2003, το SVB έπαυσε να της χορηγεί οικογενειακά επιδόματα από 1ης Οκτωβρίου 2002.

32 Με έγγραφο της 21ης Σεπτεμβρίου 2003, η C. E. Franzen ζήτησε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 24 του BUB 1999, να παύσει ο αποκλεισμός της από την κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη. Με απόφαση της 15ης Μαρτίου 2004, το SVB απέρριψε το αίτημα αυτό για τον λόγο ότι η C. E. Franzen δεν ήταν ασφαλισμένη ούτε βάσει του δικαίου της Ένωσης ούτε βάσει των διατάξεων του ολλανδικού δικαίου. Πάντως, το SVB παρατηρεί ότι, όταν κοινοποίησε την απόφαση αυτή, πρότεινε στη C. E. Franzen να ζητήσει από τον γερμανικό αρμόδιο φορέα να την υπαγάγει αποκλειστικώς στην ολλανδική νομοθεσία κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17 του κανονισμού 1408/71. Η C. E. Franzen δεν ανταποκρίθηκε στην πρόταση αυτή.

33 Στις 30 Ιανουαρίου 2006 η C. E. Franzen υπέβαλε νέα αίτηση χορηγήσεως οικογενειακών επιδομάτων, την οποία το SVB δέχτηκε με απόφαση της 27ης Μαρτίου 2006, έχουσα ισχύ από το πρώτο τρίμηνο του 2006.

34 Με έγγραφο της 5ης Ιουνίου 2007, η C. E. Franzen ζήτησε να της χορηγηθούν τα οικογενειακά επιδόματα από το τέταρτο τρίμηνο του 2002. Με απόφαση της 5ης Ιουλίου 2007, το SVB διαπίστωσε ότι, από το πρώτο τρίμηνο του 2006, η C. E. Franzen είχε παύσει να δικαιούται τα οικογενειακά επιδόματα, αλλά αποφάσισε να μην αναζητήσει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά. Με απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2007, η ένσταση της C. E. Franzen κατά της αποφάσεως της 5ης Ιουλίου 2007 κρίθηκε αβάσιμη, η δε αίτηση που είχε υποβάλει στις 5 Ιουνίου 2007 για επανεξέταση της υποθέσεως απορρίφθηκε.

35 Στις 6 Φεβρουαρίου 2008, ενώ η προσφυγή της C. E. Franzen κατά της δεύτερης αυτής απορριπτικής αποφάσεως εκκρεμούσε ενώπιον του Rechtbank Maastricht (πρωτοδικείου Μάαστριχτ, Κάτω Χώρες), το SVB εξέδωσε νέα απόφαση με την οποία τροποποιούσε την αιτιολογία της αποφάσεώς του της 16ης Νοεμβρίου 2007, αναφέροντας ότι οι αιτήσεις για τη χορήγηση οικογενειακών επιδομάτων απορρίπτονταν για τον λόγο ότι, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, εφαρμογή στην περίπτωση της C. E. Franzen είχε αποκλειστικώς η γερμανική νομοθεσία, κατ' αποκλεισμό επομένως της εφαρμογής της ολλανδικής νομοθεσίας περί κοινωνικής ασφαλίσεως.

36 Με απόφαση της 5ης Αυγούστου 2008, το Rechtbank Maastricht (πρωτοδικείο Μάαστριχτ) έκρινε αβάσιμες τις προσφυγές της C. E. Franzen κατά των αποφάσεων του SVB της 16ης Νοεμβρίου 2007 και της 6ης Φεβρουαρίου 2008.

Εκτιμήσεις που ισχύουν και για τις τρεις υποθέσεις

37 Οι F. van den Berg και H. D. Giesen καθώς και η C. E. Franzen εφεσίβαλαν αντιστοίχως τις αποφάσεις του Rechtbank Maastricht (πρωτοδικείου Μάαστριχτ) και του Rechtbank Roermond (πρωτοδικείου Roermond) ενώπιον του Centrale Raad van Beroep (εφετείου για υποθέσεις κοινωνικής ασφαλίσεως

και δημοσιοϋπαλληλικές υποθέσεις, Κάτω Χώρες). Το τελευταίο δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71 και των άρθρων 45 και 48 ΣΛΕΕ, προκειμένου να εξακριβωθεί αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθετο στον αποκλεισμό των F. van den Berg και H. D. Giesen καθώς και της C. E. Franzen από το ολλανδικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως για τις επίμαχες στην υπόθεση αυτή περιόδους.

38 Με την απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Franzen κ.λπ. (C-382/13, EU:C:2015:261), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, έπρεπε να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, δεν αντιτίθεται στο ενδεχόμενο διακινούμενος εργαζόμενος, ο οποίος υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, να τυγχάνει, βάσει της εθνικής νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας, παροχών σχετικών με το σύστημα ασφαλίσεως γήρατος ή οικογενειακών επιδομάτων που χορηγεί το δεύτερο αυτό κράτος.

39 Στις 6 Ιουνίου 2016 το Centrale Raad van Beroep (εφετείο για υποθέσεις κοινωνικής ασφαλίσεως και δημοσιοϋπαλληλικές υποθέσεις) εξέδωσε δύο αποφάσεις εκ των οποίων η μία αφορούσε τους F. van den Berg και H. D. Giesen και η άλλη τη C. E. Franzen, με τις οποίες συνήγαγε από την απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Franzen κ.λπ. (C-382/13, EU:C:2015:261), το συμπέρασμα ότι, σε περιπτώσεις όπως αυτές των F. van den Berg και H. D. Giesen καθώς και της C. E. Franzen, μπορούσε να γίνει δεκτή εξαίρεση από την αρχή της εφαρμογής μιας και μόνης νομοθεσίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, που απορρέει από το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71. Το δικαστήριο αυτό εφάρμοσε ως εκ τούτου τις ρήτρες επιείκειας του άρθρου 25 του BUB 1989 και του άρθρου 24 του BUB 1999 προκειμένου να μην εφαρμόσει το άρθρο 6 bis, στοιχείο b, του AOW και το άρθρο 6 bis, στοιχείο b, του AKW και σε αμφότερες τις υποθέσεις δέχθηκε τα αιτήματα των εκκαλούντων.

40 Κατά των αποφάσεων του Centrale Raad van Beroep (εφετείου για υποθέσεις κοινωνικής ασφαλίσεως και δημοσιοϋπαλληλικές υποθέσεις), το SVB άσκησε αναίρεση ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανωτάτου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών), αιτούντος δικαστηρίου στις υποθέσεις των κυρίων δικών.

41 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν είναι δυνατόν, επί τη βάσει της αποφάσεως της 23ης Απριλίου 2015, Franzen κ.λπ. (C-382/13, EU:C:2015:261), να δοθεί απάντηση, χωρίς εύλογη αμφιβολία, στο ερώτημα αν το δίκαιο της Ένωσης όχι μόνον επιτρέπει, αλλά πρωτίστως επιβάλλει, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, τη μη εφαρμογή του εθνικού δικαίου που προβλέπει ότι οι κάτοικοι των Κάτω Χωρών αποκλείονται από το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του κράτους μέλους αυτού αν εργάζονται σε άλλο κράτος μέλος και υπόκεινται, βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του δεύτερου κράτους.

42 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία στις υποθέσεις C-95/18 και C-96/18 και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

– Στην υπόθεση C-95/18:

«1) α) Πρέπει τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές, σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση όπως εκείνη του άρθρου 6 bis, αρχή και στοιχείο b, του AOW; Η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται ότι κάτοικος των Κάτω Χωρών δεν είναι ασφαλισμένος στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του εν λόγω κράτους κατοικίας σε περίπτωση κατά την οποία αυτός ο κάτοικος ημεδαπής εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος και υπόκειται, βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του κράτους απασχολήσεως. Οι υπό κρίση περιπτώσεις χαρακτηρίζονται από το ότι οι ενδιαφερόμενοι, βάσει της νομοθετικής ρυθμίσεως του κράτους απασχολήσεως, δεν δικαιούνται σύνταξη γήρατος λόγω της περιορισμένης εκτάσεως της εκεί εργασίας τους.

β) Έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο σκέλος του πρώτου ερωτήματος το ότι, για κάτοικο αναρμόδιου βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71 κράτους κατοικίας, δεν υφίσταται υποχρέωση καταβολής εισφορών στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του εν λόγω κράτους κατοικίας; Πράγματι, για τις περιόδους κατά τις οποίες αυτός ο κάτοικος ημεδαπής εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος υπόκειται, βάσει του [ως άνω άρθρου 13], αποκλειστικά στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του κράτους απασχολήσεως και, επιπλέον, η ολλανδική εθνική νομοθεσία δεν προβλέπει, σε τέτοιες περιπτώσεις, υποχρέωση καταβολής εισφορών.

2) Έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο ερώτημα το ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν τη δυνατότητα να υπαχθούν σε προαιρετική ασφάλιση σύμφωνα με τον AOW ή το ότι είχαν τη δυνατότητα να ζητήσουν από το SVB να συνάψει συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού 1408/71;

3) Αποκλείει το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71 το ενδεχόμενο να θεμελιώνεται για κάποιον όπως η σύζυγος του H. D. Giesen, η οποία πριν από την 1η Ιανουαρίου 1989 ήταν ασφαλισμένη, βάσει μόνον της εθνικής νομοθεσίας, στη χώρα κατοικίας της, δηλαδή στις Κάτω Χώρες, σύμφωνα με τον AOW, δικαίωμα παροχών γήρατος δυνάμει της ασφαλίσεως αυτής, καθόσον πρόκειται για περιόδους κατά τις οποίες, βάσει αυτής της διατάξεως του [εν λόγω] κανονισμού, υπαγόταν, λόγω της εργασίας της σε άλλο κράτος μέλος, στη νομοθεσία του εν λόγω κράτους απασχολήσεως; Ή πρέπει το δικαίωμα παροχής δυνάμει του AOW να χαρακτηριστεί ως δικαίωμα παροχής το οποίο, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δεν εξαρτάται από προϋποθέσεις που αφορούν τη μισθωτή εργασία ή την ασφάλιση κατά την έννοια της [αποφάσεως της 20ής Μαΐου 2008, Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290)], έτσι ώστε το σκεπτικό της αποφάσεως αυτής να μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωσή της;»

– Στην υπόθεση C-96/18:

«1) Πρέπει τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι οι διατάξεις αυτές, σε περίπτωση όπως η επίμαχη, αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση όπως εκείνη του άρθρου 6 bis, αρχή και στοιχείο b, του AKW; Η ρύθμιση αυτή συνεπάγεται ότι κάτοικος των Κάτω Χωρών δεν είναι ασφαλισμένος στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του εν λόγω κράτους κατοικίας σε περίπτωση κατά την οποία αυτός ο κάτοικος ημεδαπής εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος και υπόκειται, βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, στη κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του κράτους απασχολήσεως. Η υπό κρίση περίπτωση χαρακτηρίζεται από το ότι η ενδιαφερόμενη, βάσει της νομοθετικής ρυθμίσεως του κράτους απασχολήσεως, δεν δικαιούται οικογενειακό επίδομα λόγω της περιορισμένης εκτάσεως της εκεί εργασίας της.

2) Έχει σημασία για την απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα το ότι η ενδιαφερόμενη είχε τη δυνατότητα να ζητήσει από το SVB να συνάψει συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού 1408/71;»

43 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 12ης Μαρτίου 2018, οι υποθέσεις C-95/18 και C-96/18 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-95/18

44 Με τις γραπτές παρατηρήσεις του, ο F. van den Berg υποστηρίζει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-95/18 δεν είναι παραδεκτή διότι αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανωτάτου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών) χωρεί μόνον όσον αφορά

περιοριστικώς απαριθμούμενες διατάξεις στις οποίες δεν περιλαμβάνεται το άρθρο 6 bis του AOW. Το αιτούν δικαστήριο δεν έπρεπε δηλαδή να εξετάσει την υπόθεση επί της ουσίας και επομένως δεν έχει αρμοδιότητα να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο.

45 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο εθνικός δικαστής, ο οποίος έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη για τη δικαστική απόφαση που πρόκειται να εκδοθεί, είναι αποκλειστικώς αρμόδιος να εκτιμήσει, με γνώμονα τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο το αν η προδικαστική απόφαση είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασης όσο και το αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Κατά συνέπεια, άπαξ και τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία κανόνα δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται καταρχήν να αποφανθεί (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, Wightman κ.λπ., C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 26 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

46 Επομένως, τα ερωτήματα τα οποία αφορούν το δίκαιο της Ένωσης είναι κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία κανόνα δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσης ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που του είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβαλλόμενα ερωτήματα (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2018, Wightman κ.λπ., C-621/18, EU:C:2018:999, σκέψη 27 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξακριβώσει αν η απόφαση περί παραπομπής εκδόθηκε σύμφωνα με τους κανόνες του εθνικού δικαίου περί οργανώσεως των δικαστηρίων και δικονομίας (απόφαση της 16ης Ιουνίου 2015, Gauweiler κ.λπ., C-62/14, EU:C:2015:400, σκέψη 26 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

48 Τα επιχειρήματα του F. van den Berg δεν αρκούν συνεπώς για να ανατρέψουν το διαλαμβανόμενο στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως τεκμήριο λυσιτέλειας. Επομένως, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-95/18 είναι παραδεκτή.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος στις υποθέσεις C-95/18 και C-96/18

49 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα στις υποθέσεις C-95/18 και C-96/18, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους κατά την οποία διακινούμενος εργαζόμενος κάτοικος του κράτους μέλους αυτού και υποκείμενος στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, επί τη βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, δεν είναι ασφαλισμένος στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του ως άνω κράτους μέλους κατοικίας, ακόμη και αν η νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως δεν απονέμει στον εργαζόμενο αυτόν κανένα δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή στα οικογενειακά επιδόματα.

50 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα αυτά, υπενθυμίζεται ότι, με σκοπό να διασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στην Ένωση βάσει της αρχής της ίσης μεταχειρίσεώς τους έναντι των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών, ο κανονισμός 1408/71 έχει καθιερώσει, στον τίτλο του ΙΙ, σύστημα συντονισμού το οποίο αφορά μεταξύ άλλων τον καθορισμό της νομοθεσίας ή των νομοθεσιών που έχουν εφαρμογή επί των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων οι οποίοι ασκούν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας. Η πληρότητα του συστήματος αυτού κανόνων συγκρούσεως έχει ως αποτέλεσμα ο νομοθέτης κάθε κράτους μέλους να μην έχει καταρχήν την εξουσία να ορίζει ελεύθερα την έκταση και τις προϋποθέσεις εφαρμογής της εθνικής του νομοθεσίας

όσον αφορά τα πρόσωπα που υπόκεινται σε αυτήν και το έδαφος εντός του οποίου οι εθνικές διατάξεις παράγουν τα αποτελέσματά τους (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, σκέψεις 34 και 35 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71, που καθορίζει τους γενικούς κανόνες για τον προσδιορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, ορίζει, στην παράγραφο 1, ότι τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο κανονισμός αυτός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους, οπότε, με την επιφύλαξη των περιπτώσεων οι οποίες προβλέπονται στα άρθρα 14γ και 14στ, αποκλείεται κάθε δυνατότητα σωρεύσεως εθνικών νομοθεσιών για το ίδιο χρονικό διάστημα (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2015, de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Υλοποιώντας την αρχή της εφαρμογής μιας και μόνης νομοθεσίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως η αρχή αυτή καθορίζεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, η παράγραφος 2, στοιχείο α', του άρθρου αυτού διευκρινίζει ότι το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.

53 Πάντως, η ως άνω αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους δεν μπορεί να στερήσει ένα κράτος μέλος το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει των διατάξεων του τίτλου ΙΙ του κανονισμού 1408/71 από τη δυνατότητα να χορηγεί σε διακινούμενο εργαζόμενο, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, οικογενειακές παροχές ή σύνταξη γήρατος, κατ' εφαρμογήν του εθνικού δικαίου του. Ειδικότερα, δεν είναι δυνατόν, βάσει του κανονισμού 1408/71, να απαγορευθεί στο κράτος μέλος κατοικίας ενός προσώπου να χορηγεί, κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του, οικογενειακές παροχές και παροχές γήρατος στο πρόσωπο αυτό έστω και αν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ως άνω κανονισμού, το εν λόγω πρόσωπο υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ασκεί μισθωτή δραστηριότητα (πρβλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2015, Franzen κ.λπ., C-382/13, EU:C:2015:261, σκέψεις 58 έως 61 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

54 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στις υποθέσεις των κυρίων δικών, η εφαρμοστέα ολλανδική νομοθεσία αποκλείει την υπαγωγή ενός κατοίκου ημεδαπής στο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως όταν το πρόσωπο αυτό εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος. Η ως άνω νομοθεσία δεν προβλέπει ούτε δυνατότητα μη εφαρμογής του αποκλεισμού αυτού, δεδομένου ότι υπό τις συνθήκες των υποθέσεων των κύριων δικών δεν χωρεί επίκληση των ρητρών επιείκειας που προβλέπονται από το BUB 1989 και το BUB 1999. Κατά συνέπεια, πρόσωπο που τελεί σε κατάσταση όπως οι επίμαχες στις υποθέσεις αυτές δεν τυγχάνει, κατά το αιτούν δικαστήριο, δυνατότητας παρέκκλισης από την αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους την οποία καθιερώνει η νομολογία του Δικαστηρίου.

55 Το πλαίσιο αυτό χαρακτηρίζεται επίσης από το ότι εν προκειμένω οι διακινούμενοι εργαζόμενοι δεν δικαιούνταν κοινωνικές παροχές κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους απασχολήσεως, που είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71.

56 Ασφαλώς, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το σύνολο των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπεί στη διευκόλυνση της εκ μέρους των υπηκόων της Ένωσης ασκήσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων οποιασδήποτε φύσεως στο έδαφος της Ένωσης και αποκλείει μέτρα που θα μπορούσαν να είναι δυσμενή για τους εν λόγω υπηκόους σε περίπτωση που επιθυμούν να ασκήσουν δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους μέλους πλην του κράτους μέλους καταγωγής τους. Το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης δεν εγγυάται, όμως, σε εργαζόμενο ότι η μετακίνηση σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος καταγωγής του θα είναι ουδέτερη από κοινωνικοασφαλιστικής απόψεως, δεδομένου ότι μια τέτοια μετακίνηση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των συστημάτων και των νομοθεσιών των κρατών μελών,

είναι δυνατόν, αναλόγως της περιπτώσεως, να είναι περισσότερο ή λιγότερο συμφέρουσα για τον ενδιαφερόμενο από την άποψη αυτή (πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, Erzberger, C-566/15, EU:C:2017:562, σκέψεις 33 και 34 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

57 Το μεν άρθρο 45 ΣΛΕΕ, μολονότι απαγορεύει οποιοδήποτε εθνικό μέτρο ενδέχεται να παρακωλύσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση από τους υπηκόους της Ένωσης της θεμελιώδους ελευθερίας κυκλοφορίας την οποία το άρθρο αυτό εγγυάται, δεν απονέμει σε εργαζόμενο ο οποίος μετακινείται σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος καταγωγής του το δικαίωμα να διατηρεί, στο κράτος μέλος υποδοχής, την ίδια κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη με εκείνη την οποία είχε στο κράτος μέλος καταγωγής του βάσει της εθνικής νομοθεσίας του δεύτερου αυτού κράτους (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 18ης Ιουλίου 2017, Erzberger, C-566/15, EU:C:2017:562, σκέψεις 33 και 35).

58 Το άρθρο 45 ΣΛΕΕ δεν μπορεί να ερμηνευθεί ούτε υπό την έννοια ότι απονέμει σε διακινούμενο εργαζόμενο το δικαίωμα να διατηρεί, στο κράτος μέλος κατοικίας του, την ίδια κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη με εκείνη την οποία θα μπορούσε να έχει αν εργαζόταν στο κράτος μέλος αυτό, στην περίπτωση που εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος και δεν έχει τέτοια κάλυψη κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71.

59 Το δε άρθρο 48 ΣΛΕΕ, το οποίο προβλέπει σύστημα συντονισμού και όχι την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, δεν επηρεάζει τις ουσιαστικές και διαδικαστικές διαφορές μεταξύ των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως των κρατών μελών και, κατά συνέπεια, τις διαφορές ως προς τα δικαιώματα των προσώπων που είναι ασφαλισμένα στα συστήματα αυτά, δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος παραμένει αρμόδιο να καθορίζει με τη νομοθεσία του, τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως των παροχών ενός συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως (απόφαση της 12ης Ιουνίου 2012, Hudzinski και Wawrzyniak, C-611/10 και C-612/10, EU:C:2012:339, σκέψη 42).

60 Η ερμηνεία όμως του άρθρου 48 ΣΛΕΕ υπό την έννοια ότι υποχρεώνει ένα μη αρμόδιο κράτος μέλος να παράσχει κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη σε διακινούμενο εργαζόμενο ο οποίος απασχολείται ως μισθωτός σε άλλο κράτος μέλος θα έθετε εν αμφιβόλω, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κυρίων δικών, το σύστημα συντονισμού των κοινωνικοασφαλιστικών νομοθεσιών των κρατών μελών το οποίο αποκρυσταλλώνεται στην προβλεπόμενη στο άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71 αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους.

61 Ειδικότερα, μια τέτοια ερμηνεία θα απειλούσε να διαταράξει την ισορροπία την οποία καθιερώνει η Συνθήκη ΛΕΕ καθόσον μια τέτοια υποχρέωση θα μπορούσε, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κυρίων δικών, να συνεπάγεται την εφαρμογή μόνον της νομοθεσίας του κράτους μέλους που προσφέρει την ευνοϊκότερη κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη. Ένα τέτοιο κριτήριο σύνδεσης θα ήταν όμως ιδιαιτέρως δύσχρηστο δεδομένων των πολυάριθμων δυνητικών παροχών των διαφόρων κλάδων κοινωνικής ασφαλίσεως, οι οποίοι απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71.

62 Εξάλλου, μια τέτοια λύση θα ήταν ικανή να θίξει την οικονομική ισορροπία του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος του κράτους μέλους που προσφέρει την ευνοϊκότερη κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη.

63 Από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η έλλειψη κοινωνικοασφαλιστικής κάλυψης των διακινούμενων εργαζομένων που είναι διάδικοι στις διαφορές των κύριων δικών για τις περιόδους κατά τις οποίες εργάστηκαν εκτός του κράτους μέλους κατοικίας τους οφείλεται μόνο στην εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71. Το δε περιεχόμενο των εθνικών κοινωνικοασφαλιστικών νομοθεσιών δεν αποτελεί αντικείμενο εναρμόνισης ούτε βάσει των διατάξεων της Συνθήκης ΛΕΕ ούτε βάσει των διατάξεων του κανονισμού 1408/71.

64 Συνεπώς, τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι υποχρεώνουν, σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κυρίων δικών, το κράτος μέλος κατοικίας να χορηγήσει κοινωνικές παροχές σε διακινούμενο εργαζόμενο σε περίπτωση που ο εργαζόμενος αυτός δεν δικαιούται τέτοιες παροχές βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους απασχολήσεως, το οποίο είναι αρμόδιο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71.

65 Πάντως, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 17 του κανονισμού 1408/71, δύο κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να προβλέπουν με κοινή συμφωνία, προς το συμφέρον ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή ορισμένων ατόμων, εξαιρέσεις από αρχή της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους. Η δυνατότητα αυτή ενδείκνυται ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις στις οποίες, όπως συμβαίνει με τους διαδίκους των κυρίων δικών, το εφαρμοστέο δίκαιο του κράτους μέλους απασχολήσεως δεν απονέμει στον διακινούμενο εργαζόμενο κανένα δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή στα οικογενειακά επιδόματα ενώ αυτός θα είχε αποκτήσει τέτοια δικαιώματα αν είχε παραμείνει χωρίς να εργάζεται στο κράτος μέλος κατοικίας του.

66 Από το σύνολο των προεκτεθεισών σκέψεων προκύπτει ότι τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους κατά την οποία διακινούμενος εργαζόμενος κάτοικος του κράτους μέλους αυτού, ο οποίος υπόκειται στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, επί τη βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, δεν είναι ασφαλισμένος στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του ως άνω κράτους μέλους κατοικίας, ακόμη και αν η νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως δεν απονέμει στον εργαζόμενο αυτόν κανένα δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή στα οικογενειακά επιδόματα.

Επί του τρίτου ερωτήματος στην υπόθεση C-95/18

67 Με το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-95/18, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί διακινούμενος εργαζόμενος και το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου αυτού να προβλέπει, ως προϋπόθεση για την απονομή στον ως άνω διακινούμενο εργαζόμενο δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος, υποχρέωση ασφαλίσεως, συνεπαγόμενη την καταβολή υποχρεωτικών εισφορών.

68 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ναι μεν, βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, πλην όμως δεν είναι δυνατό βάσει του κανονισμού αυτού να απαγορευθεί στο κράτος κατοικίας να χορηγεί, κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας του, κοινωνική παροχή όπως σύνταξη γήρατος στο πρόσωπο αυτό (πρβλ. απόφαση της 20ής Μαΐου 2008, Bosmann, C-352/06, EU:C:2008:290, σκέψη 31).

69 Στην απόφαση της 20ής Μαΐου 2008, Bosmann (C-352/06, EU:C:2008:290, σκέψη 32), το Δικαστήριο, παραπέμποντας στις αποφάσεις της 12ης Ιουνίου 1986, Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242), και της 10ης Ιουλίου 1986, Luijten (60/85, EU:C:1986:307), διευκρίνισε ότι, εντός των ειδικών πλαισίων τους, διαφορετικών από το πλαίσιο των υποθέσεων των κύριων δικών, οι αποφάσεις αυτές δεν συνιστούν έρεισμα προς αποκλεισμό της δυνατότητας ενός κράτους μέλους το οποίο δεν είναι το αρμόδιο κράτος και το οποίο δεν εξαρτά το δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής από προϋποθέσεις σχετικές με την απασχόληση και την ασφάλιση να χορηγεί τέτοια παροχή σε πρόσωπο που κατοικεί στο έδαφός του, εφόσον η δυνατότητα της χορηγήσεως αυτής προκύπτει όντως από τη νομοθεσία του.

70 Κρίνοντας όμως ότι το κράτος μέλος το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71 δεν μπορεί να εξαρτήσει το δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής από προϋπόθεση ασφαλίσεως, το Δικαστήριο απλώς αποσαφήνισε την αρχή της εφαρμογής της

νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους όπως ισχύει για τους διακινούμενους μισθωτούς εργαζομένους. Ειδικότερα, το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ότι το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Εξ αυτού συνάγεται ότι, βάσει της αρχής της εφαρμογής της νομοθεσίας ενός μόνον κράτους μέλους, το κράτος μέλος στο οποίο κατοικεί ο διακινούμενος εργαζόμενος δεν μπορεί να επιβάλει στον εργαζόμενο αυτόν υποχρέωση ασφαλίσεως χωρίς να υπονομεύσει το σύστημα συντονισμού του άρθρου 48 ΣΛΕΕ.

71 Μια τέτοια υποχρέωση ασφαλίσεως συνεπαγόμενη την καταβολή εισφορών, την οποία θα επέβαλε ένα κράτος μέλος το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, θα ενείχε τον κίνδυνο να υποχρεωθεί ο διακινούμενος εργαζόμενος να καταβάλλει εισφορές για τα κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα δύο διαφορετικών κρατών μελών, πράγμα που θα αντέβαινε στην αρχή της εφαρμογής μίας και μόνο νομοθεσίας την οποία θέλησε να καθιερώσει ο νομοθέτης της Ένωσης.

72 Πάντως, το γεγονός ότι το κράτος μέλος το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71 δεν μπορεί να εξαρτήσει το δικαίωμα λήψεως οικογενειακής παροχής από προϋπόθεση ασφαλίσεως δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται οποιαδήποτε υπαγωγή σε ασφάλιση ενός διακινούμενου εργαζομένου στο κράτος μέλος αυτό. Πράγματι, το κράτος μέλος κατοικίας μπορεί, με βάση κριτήριο σύνδεσης διαφορετικό από τις προϋποθέσεις που αφορούν την απασχόληση και την ασφάλιση, να χορηγήσει κοινωνικές παροχές και ειδικότερα παροχές γήρατος σε πρόσωπο που κατοικεί στο έδαφός του, εφόσον η δυνατότητα της χορηγήσεως αυτής προκύπτει όντως από τη νομοθεσία του.

73 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-95/18 προκύπτει ότι, κατ' εφαρμογήν του ισχύοντος κατά την επίμαχη στην κύρια δίκη περίοδο εθνικού δικαίου, η σύζυγος του H. D. Giesen ήταν ασφαλισμένη βάσει του AOW ως πρόσωπο που κατοικούσε στις Κάτω Χώρες κατά την περίοδο αυτή. Το κριτήριο σύνδεσης που είχε επιλέξει η νομοθεσία αυτή ήταν επομένως ο τόπος κατοικίας του διακινούμενου εργαζομένου.

74 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ολλανδική Κυβέρνηση επισήμανε πάντως ότι η καταβολή εισφορών ήταν απαραίτητη για τη χορήγηση παροχών γήρατος και ότι, κατά τον χρόνο των επίμαχων πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως C-95/18, απλώς και μόνον η προϋπόθεση της κατοικίας δεν αρκούσε για τη χορήγηση των παροχών αυτών. Συνεπώς, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει αν, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως C-95/18, η σύζυγος του H. D. Giesen εδικαιούτο παροχές γήρατος ανεξάρτητα από υποχρέωση καταβολής εισφορών.

75 Πρέπει ακόμη να διευκρινιστεί ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ, όπως και ο κανονισμός 1408/71, ο οποίος έχει εκδοθεί για την εφαρμογή τους, έχουν ως σκοπό, μεταξύ άλλων, την αποφυγή του ενδεχομένου να υφίσταται ο εργαζόμενος ο οποίος ασκεί το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας δυσμενέστερη μεταχείριση, χωρίς να υπάρχει αντικειμενικός δικαιολογητικός λόγος, έναντι του εργαζομένου που έχει διανύσει όλο τον εργασιακό του βίο σε ένα μόνο κράτος μέλος (απόφαση της 12ης Ιουνίου 2012, Hudzinski και Wawrzyniak, C-611/10 και C-612/10, EU:C:2012:339, σκέψη 80 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

76 Τούτο όμως θα συνέβαινε εάν η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία περιήγε τον διακινούμενο εργαζόμενο σε μειονεκτική θέση έναντι των εργαζομένων που ασκούν το σύνολο των δραστηριοτήτων τους εντός του κράτους μέλους στο οποίο ισχύει η νομοθεσία αυτή και κατέληγε να υποχρεώνει τον εργαζόμενο αυτόν να καταβάλλει κοινωνικοασφαλιστικές εισφορές χωρίς να υπάρχει περίπτωση ανταπόδοσης, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

77 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί διακινούμενος εργαζόμενος και το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου αυτού να προβλέπει, ως προϋπόθεση για την απονομή στον ως άνω διακινούμενο εργαζόμενο δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος, υποχρέωση ασφαλίσεως, συνεπαγόμενη την καταβολή υποχρεωτικών εισφορών.

Επί των δικαστικών εξόδων

78 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κυρίων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Τα άρθρα 45 και 48 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους κατά την οποία διακινούμενος εργαζόμενος κάτοικος του κράτους μέλους αυτού, ο οποίος υπόκειται στην κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως, επί τη βάσει του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, δεν είναι ασφαλισμένος στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα του ως άνω κράτους μέλους κατοικίας, ακόμη και αν η νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως δεν απονέμει στον εργαζόμενο αυτόν κανένα δικαίωμα σε σύνταξη γήρατος ή στα οικογενειακά επιδόματα.**

2) **Το άρθρο 13 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε από τον κανονισμό 118/97, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό 1992/2006, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου κατοικεί διακινούμενος εργαζόμενος και το οποίο δεν είναι αρμόδιο βάσει του άρθρου αυτού να προβλέπει, ως προϋπόθεση για την απονομή στον ως άνω διακινούμενο εργαζόμενο δικαιώματος σε σύνταξη γήρατος, υποχρέωση ασφαλίσεως, συνεπαγόμενη την καταβολή υποχρεωτικών εισφορών.**

(υπογραφές)